
XX
ZESTOA XVI. MENDEAN
(1556)

Iñaki Azkune Mendia

(1556)

1. 1556. URTEA.....	3
1.1. Zestoarren eta ingurukoen testamentu eta kodizilioak.....	3
1.1.1. Joan Martinez Baltzolakoaren testamentua.....	3
1.1.2. Pedro Leizaolaren testamentua.....	4
1.1.3. Nikolas Martinez Egiakoaren eta Maria Beltran Iraetaren kodiziloa.....	5
1.1.4. Migel Perez Lilikoak aitaren eta amaren testamentuak onestea.....	6
1.1.5. Maria Martinez Goikoetxearen testamentua.....	7
1.1.6. Blas Artazubiagaren eta Maria Joan Mendaro emaztearen testamentua.....	8
1.1.6.1. Blas Artazubiagak eta emazteak emandako limosnak.....	8
1.1.6.2. Blas Artazubiagaren zordunak eta kobratzeko zorrak.....	8
1.1.6.3. Blas Artazubiagaren beste zordun eta kobratzeko zor batzuk.....	8
1.1.6.4. Blasen eta emaztearen oinordekoaren herentzia eta alaben senipartea.....	9
1.1.6.5. Oinordekoa, testamentu-betearazleak, lekukoak eta kodiziloa.....	9
1.1.7. Domeka Sorazabalen testamentua.....	10
1.1.8. Maria Perez Olidengoaren testamentua.....	11
1.1.9. Maria Joanez Sorazukoaren testamentua.....	12
1.1.10. Maria Joanez Azkaetakoaren testamentua.....	13
1.1.11. Andres Etxanizen testamentua.....	14
1.1.12. Maria Aniza Lasaren testamentua baliogabetzea. Joan Armendiaren testamentua.....	16
1.1.13. Martin Acostaren testamentua.....	16
1.1.13.1. Martin Acostak eman zituen limosnak.....	16
1.1.13.2. Martin Acostak utzitako ondasunak.....	17
1.1.13.3. Martin Acostak kobratzeko zituen diruak.....	17
1.1.13.4. Martin Acostak kobratzeko zituen beste diru batzuk.....	17
1.1.13.5. Martin Acostak utzitako zorrak.....	18
1.1.13.6. Martin Acostaren beste zenbait ondasun.....	18
1.1.13.7. Testamentu-betearazleak, oinordekoa, etab.....	19
1.1.14. Esteban Eztiola eskribauaren testamentua.....	19
1.1.15. Pedro Egañaren testamentua.....	19
1.1.16. Maria Domingez Isastikoaren kodiziloa.....	21
1.1.17. Joan Igartzak eta Maria Martinez Erletekoa emazteak egindako testamentua.....	21
1.1.18. Irungo Joan Ibargoenen testamentua.....	22
1.2. Zestoarren eta ingurukoen ezkontza-kontratuak.....	23
1.2.1. Joan Leizaolaren eta Grazia Otaloraren arteko ezkontza.....	23
1.2.1.1. Grazia Otalorak eta Domingo Leizaolak beren seniparteari uko egitea.....	24
1.2.2. Andres Etxanizen eta Grazia Egañaren arteko ezkontza.....	25

1.2.2.1. Andres Etxanizek ekarritako dotea eta hiribilduko etxea	26
1.2.3. Martin Andikanoren eta Katalina Artazubiagaren arteko ezkontza	26
1.2.3.1. Katalina Artazubiagaren dotea, etab.	27
1.2.3.2. Martin Otxoa Ariztondokoak Katalinaren dotea ordaintzea	28
1.2.4. Josepe Igartzaren eta Katalina Aurrekoetxearen arteko ezkontza	28
1.2.4.1. Katalinaren dotea, seniparteak, etab.	29
1.2.4.2. Domingo Igartzaren eta Lazaro Igartzaren seniparteak	29
1.2.5. Joan Zuubereren eta Grazia Igartzaren arteko ezkontza	30
1.2.5.1. Grazia Igartzarren dotea, anai-arreben zina, etab.	30
1.2.5.2. Joan Zuubek anai-arrebei seniparteagatik emandako obligazio-agiria	31
1.2.5.3. Josepe Igartzaren anai-arrebek seniparteari uko egitea	32
1.2.6. Joan Perez Areitzagakoaren eta Maria Espillaren arteko ezkontza	33
1.2.6.1. Maria Espillak kontratua onartzea eta seniparteari uko egitea	34
1.2.7. Domingo Irureren eta Maria Joanez Arbekoaren arteko ezkontza	34
1.2.7.1. Maria Joanez Arbekoak eta Joan Irurek seniparteari uko egitea	35
1.3. Zestoa, Aizarna, Arroa eta inguruko elizetako agiriak	36
1.3.1. Zestoako elizako agiriak	36
1.3.2. Arroako elizako agiriak	38
1.3.3. Arroako Joan Sorazu bikarioak Domenja Sorazabalekin eta Ana Baltzolarekin egindako tratuak	39
1.3.4. Aizarnako elizako zenbait agiri	40
1.3.5. Aizarnazabal eta Oikiako elizetako tratu eta agiriak	40
1.3.6. Zestoako eta Aizarnako elizetarako benefiziadu Domingo Lizarrarats izateko boto-bilketa	41
1.3.7. Domingo Lizarrarats benefiziadu izateko bigarren boto-bilketa	42
1.3.8. Domingo Lizarrarats benefiziadu izateko hirugarren boto-bilketa	43
1.3.9. Zestoako eta Aizarnako elizei buruzko zenbait tratu eta agiri	44
1.4. Zestoako, Debako eta Aizarnazabalgo Kontzejuen bilera eta tratuak	46
1.4.1. Debako Kontzejuaren bilra	46
1.4.2. Aizarnazabalgo Kontzejuaren bilera	46
1.4.3. Aizarna Zestoatik bereizteko auzitan	47
1.4.3.1. Zestoako hiribildukoaren eta Aizarnako biztanleen eskribauak eta prokuradoreak	47
1.4.3.2. Hiribildukoaren lekukoei egin beharreko galderak	48
1.4.3.3. Hiribildukoek aurkeztutako lekukoak	50
1.4.3.4. Hiribildukoaren galderei emandako erantzunak	51
1.4.3.5. Aizarnakoek aurkeztutako zenbait lekukoren aitorpenak	52
1.4.3.6. Aizarnakoek aurkeztutako beste zenbait lekukoren aitorpenak	54
1.4.3.7. Aizarnakoek aurkeztutako azken lekukoaren aitorpenak	55
1.4.3.8. Zestoarrak eta aizarnarrak desados errege-erreginen omenaldiez	55
1.4.3.9. Zestoarrak eta aizarnarrak zenbait desadostasun konpondu nahian	56
1.4.3.10. Joan Olazabal alkate ohiaren aurka, Zestoako alkateari emandako ahalordea	57

1.4.4. Alkabala arrotzari buruzko bilera	58
1.4.5. Probintziaren Batzarretarako ahalordeak	60
1.4.6. Zumaiaiko Kontzejuarekin auzitan eta Jakobo Gesalaga fielari egindako errekerimendua	60
1.4.7. Aizarnako sorazabaldarren eta beste zenbaiten kaparetasunari buruzko auzia.....	61
1.4.7.1. Zestoako Kontzejuaren bilerak	61
1.4.7.2. Aizarnako sorazabaldarren kaparetasunaz auzia korrejimenduan	63
1.4.7.3. Auziaren jarraipena korrejimenduan.....	63
1.4.7.4. Hondarribian lekukoak aurkeztea eta zin egitea	64
1.4.7.5. Lekukoei egin beharreko galderak.....	65
1.4.7.6. Lekukoek Hondarribian emandako erantzunak	66
1.4.7.7. Aizarnako lekukoen aurkezpena, zina eta erantzunak	66
1.4.7.8. Zestoako Kontzejuak sorazabaldarrak elizatik kanporatzea	67
1.4.7.9. Zestoako Kontzejuak sorazabaldarren auzirako emandako ahalordeak	68
1.4.7.10. Zestoako Kontzejutik kapare ez zirenak kanporatzea.....	68
1.4.7.11. Zestoako Kontzejuak ordezkaria Hondarribira bidaltzeko emandako ahalordea.....	69
1.4.7.12. Korrejidoreak sorazabaldarren kaparetasuna aitortzea	69
1.4.8. Domingo Amilibia eskribauak egindako ordainketa eta emandako ahalordeak	70
1.4.9. Felipe II.a errege berriari egindako omenaldia.....	70
1.4.10. Migel Etxanizen eta Jakobo Gesalagaren ordainagiriak	71
1.4.11. Herria txakolinez hornitzeko enkantea	72
1.4.12. Zestoako Kontzejuaren beste zenbait tratu eta agiri.....	74
1.5. Pedro Zubiaurreren ahalorde eta agiriak	75
1.6. Joan Martinez Baltzolakoaren tratu eta agiriak.....	76
1.6.1. Baltzola baserriaren errentamendu-kontratua.....	76
1.6.2. Baltzola baserrian utzitako tresneria	77
1.6.3. Joan Martinez Baltzolakoaren ahalordeak eta ordainagiria.....	78
1.7. Kristobal Erretzabalen ahalorde, tratu eta ordainagiria.....	79
1.8. Martin Akertzaren tratu eta agiriak	80
1.8.1. Martin Akertza Martin Perez Artubiagakoarekin auzitan.....	80
1.8.2. Siziliako fardelak kobratzeko Martin Akertzak emandako ahalordea.....	81
1.8.3. Martin Akertzaren ordainagiriak eta ahalordeak	82
1.9. Joan Arberen tratu eta agiriak	83
1.10. Joan Armendia, Sebastian Agirre eta Joan Ureñaren tratu eta agiriak	84
1.11. Iraetako zubia eta Nikolas Martinez Egiakoaren ahalordeak	85
1.12. Joan Domingez Areitzagakoaren obligazio-agiriak	86
1.13. Andres Etxanizen tratu eta agiriak	87
1.13.1. Andres Etxanizen dotea eta ordainagiriak	87
1.13.2. Andres Etxanizen gaixoaldia, obligazio-agiria eta ordainagiria.....	88
1.14. Fernando Zubeltzuren tratu eta agiriak	89

1.14.1. Fernando Zubeltzuren ahalordea eta ordainagiria	89
1.14.2. Fernando Zubeltzuren obligazio-agiriak	90
1.14.3. Martin Perez Lilikoari errentan emandako etxea eta bertako tresneriaren inbentarioa	90
1.14.4. Tolosako Fernando Mendiolarekin ondasunez zuen auzia	92
1.14.4.1. Alkateari egindako eskea, Tolosako Martin Mendiolari zorrak kobratzeko	92
1.14.4.2. Lekukoei egindako galderak	93
1.14.4.3. Lekukoen testigantzak	93
1.14.4.4. Desadostasunak ebaztea arbitroen esku uztea	94
1.14.4.5. Martin Mendiolak zituen zorrak	95
1.14.4.6. Martin Mendiolaren zorrari deskontatu beharrekoak	96
1.14.4.7. Zorrak ordaintzeko era	96
1.14.4.8. Martin Mendiolari emandako ahalordea	97
1.14.4.9. Joan Iriberi eta beste zenbaiti emandako ahalordea Indietako Kontseiluan kobratzeko	97
1.15. Joan Zugastiren tratu eta agiriak	98
1.15.1. Aiako Beogarate baserriari buruzko auzia	98
1.15.2. Beogarateko Joan Zulaika maizterraren kontuak	99
1.15.3. Joan Zugastiren ordainagiriak eta obligazio-agiriak	99
1.15.4. Joan Zugastiren ganadu-salmenta, etxeko lanen balioespena eta ahalordea	101
1.16. Migel Etxaniz bide-harriztatzailearen tratu eta agiriak	102
1.16.1. Iraeta inguruan Debako lurretako bideak harriztatzeko tratua	102
1.16.2. Domingo Garratzak enkantean hartutako ondasunak	103
1.16.3. Migel Etxanizen beste zenbait agiri	104
1.17. Domingo Baltzolaren tratu eta agiriak	104
1.17.1. Akoako Goikoetxea baserriaren errentamendu-kontratua	104
1.17.2. Domingo Baltzolaren obligazio-agiriak eta ahalordea	105
1.18. Martin Perez Lilikoaren tratu eta agiriak	107
1.18.1. Bedamako Granadan, etxean eta errotan, egindako lanak eta balioespena	107
1.18.1.1. Bedamako errotako lanen balioespena eta ordainketa	107
1.18.1.2. Granadako Errotaetxeko lanen balioespena eta ordainketa	107
1.18.1.3. Granada etxeko lanen balioespena eta ordainketa	108
1.18.2. Sastarrain baserriko ganaduak	109
1.18.3. Aizarnako Aizpuru baserriaren errentamendu-kontratua	110
1.18.4. Olazarraga baserriko kontuak eta errentamendu-kontratua	110
1.18.5. Kristobal Erretzabalen kontuak eta sagasti-salerosketa	111
1.18.6. Sastarrain baserriaren errentamendu-kontratua	112
1.18.7. Olazabalgo Domingo Goikoetxetarekin eta Margarita Olazabalekin egindako tratuak	113
1.18.8. San Joan Amilibia alkateari egindako agiri-eskea	115
1.18.9. Urtarrila eta abuztua bitarteko ahalordeak	115

1.18.10. Iraila eta abendua bitarteko ahalordeak.....	117
1.18.11. Urtarrila eta abuztua bitarteko ordainagiriak.....	119
1.18.12. Iraila eta abendua bitarteko ordainagiriak.....	121
1.18.13. Martin Perez Lilikoaren obligazio-agiriak.....	122
1.19. Gabriel Atzubiagaren obligazio-agiriak eta ordainagiria.....	125
1.20. Andres Etxanizen emazte Grazia Egañaren agiriak.....	125
1.20.1. Grazia Egañaren ordainagiria eta ahalordeak.....	125
1.20.2. Grazia Egañaren etxean senarrak egindako inbentarioa.....	127
1.21. Katalina Indoren, Martin Indoren eta Joan Martinez Indokoaren agiriak.....	127
1.22. Maria Perez Alzolaraskoaren tratu eta agiriak.....	128
1.22.1. Aiako Urdanetako Indagarate baserriaren errentamendu-kontratua.....	128
1.22.2. Aiako Saroeberrri baserriaren errentamendu-kontratua.....	128
1.22.3. Aiako Saroeberrri baserriaren errentamendu-kontratuaren jarraipena.....	129
1.22.4. Maria Perez Alzolaraskoaren ahalordeak.....	129
1.22.5. Maria Perez Alzolaraskoaren obligazio-agiriak eta ordainagiria.....	131
1.23. Aizarnako Katalina Etxeberriaren tratu eta agiriak.....	131
1.23.1. Joan “Luze” Ezenarrokekin izandako tratuak.....	131
1.23.2. Katalina Etxeberriaren ahalordea eta obligazio-agiria.....	132
1.24. Alejo Arregia, Ana Aurrekoetxea eta Domingo Arretxe-Etxenagusiaren agiriak.....	133
1.25. Pedro Ortiz Ganboakoaren eta Joan Areitzagaren agiriak.....	134
1.26. Nikolas Lizasoetaren eta Antonio Lizarraratsen tratu eta agiriak.....	135
1.27. Domingo Garratzaren tratu eta obligazio-agiriak.....	136
1.28. Martin Egañaren tratu eta agiriak.....	138
1.29. Maria Otxoa Akertzakoaren agiriak eta lursail-erosketa.....	139
1.30. Joan Ibañez Zubiaurrekoaren eta Domingo Zatarainen tratu eta agiriak.....	140
1.31. Graziana Aitzaga, Domenja Aizarna eta Grazian Etxeandiaren agiriak.....	141
1.32. Pedro Leizaolaren, Joan Zubiaurreren eta Martin Azkaetaren agiriak.....	142
1.33. Joan Lopez Altunakoaren eta Joan Igartzaren tratu eta agiriak.....	143
1.34. Martin Zuubereren eta San Joan Amilibiaren agiriak.....	145
1.35. Esteban Eztiola aita-semeen eta bi Joan Perez Areitzagakoren agiriak.....	146
1.36. Martin Ruiz Errekondokoaren tratu eta agiriak.....	147
1.36.1. Bekolako burdinolaren errentamendu-kontratua.....	147
1.36.2. Martin Ruiz Errekondokoaren obligazio-agiria eta ordainagiria.....	148
1.37. Joan Urain eta Joan Agoteren agiriak.....	148
1.38. Pedro Olaskoagaren eta Domingo Aizpururen agiriak.....	150
1.39. Joanes Ibañeta, Joango Olaberria eta Joanes Garratzaren agiriak.....	151
1.40. Arroako Anton Olearen tratu eta agiriak.....	151
1.41. Joan Sorazu, Maria Zuube eta Maria Arbestainen agiriak.....	153
1.42. Bartolome Alos Amilibikoaren eta Katalina Txiribogaren agiriak.....	154
1.43. Joan Fernandez Olazabalgoaren tratu eta agiriak.....	155
1.44. Maria Artzubiaga, Maria Joanez Lizarraraskoa eta Pedro Egañaren agiriak.....	155
1.45. Martin Otxoa Ariztondokoaren tratu eta agiriak.....	157

1.46. Marina Iraetaren eta Maria Domingez Isastikoaren agiriak.....	158
1.47. Aizarnazabalgo Domingo Amilibiaren agiriak.....	159
1.48. Maria Zulaika, Katalina Zuube eta Ana Urainziarren tratu eta agiriak.....	159
1.49. Ana Baltzola, Martin Enbil eta Jakobo Gesalagaren agiriak.....	160
1.50. Ana Amezketa, Ana Arretxe eta Joan Olazabalen agiriak.....	162
1.51. Maria San Joan Igarategiren tratu eta agiriak.....	163
1.51.1. Igarategiko senipertea eta obligazio-agiria.....	163
1.51.2. Arroako Etxeberri saltzearen onespena.....	163
1.52. Martin Otxoa Irarrazabalgoaren eta Domingo Arangurenen agiriak.....	164
1.53. Domingo Arretxeren obligazio-agiria.....	165
1.54. Maria Beltran Iraetaren eta Joan Artzubiagaren agiriak.....	166
1.55. Frantziska Elolaren eta Grazian Ezenaroren tratu eta agiriak.....	167
1.56. Martin Akoabarrena, Joan Ganbara eta Esteban Arberen agiriak.....	168
1.57. Maria Lopez Arronakoa, Martin Diaz Ermukoa eta Bartolome Etxaberen agiriak.....	169
1.58. Joan Ereñoren eta Martin Sorazabalen agiriak.....	169
1.59. Maria Nikolas Zabala-Lasaoren tratu eta agiriak.....	171
1.60. Gregorio Elizalde, Isabel Iraeta eta Bartolome Plazaolaren tratu eta agiriak.....	172
1.61. Joan Egia, Maria Arrazola eta Grazia Etorraren agiriak.....	173
1.62. San Joan Perez Idiakaizkoaren eta Joan Anton Ermuaren agiriak.....	174
1.63. Maria Egibar, Joan Akertza eta Domingo Erretzabalen agiriak.....	175
1.64. Martin Zubiaurre, Ramos Edarritzaga eta Fernando Sorazabalen agiriak.....	175
1.65. Joana Zigaranen, Domenja Ermuaren eta Andres Arantzaren agiriak.....	176
1.58. Gipuzkoako Batzarrak, etab.....	178
2. OHARRAK.....	180

AGIRITEGIA

1556. urteko urtarrileko agiriak [XV. m. (56?-I) 1] - [XVI. m. (56-I) 32].....	183
1556. urteko otsaileko agiriak [XV. m. (56-II) 1] - [XVI. m. (56-II) 31].....	245
1556. urteko martxoko agiriak [XV. m. (56-III) 1] - [XVI. m. (56-III) 37].....	343
1556. urteko apirileko agiriak [XV. m. (56-IV) 1] - [XVI. m. (56-IV) 28].....	397
1556. urteko maiatzeko agiriak [XV. m. (56-V) 1] - [XVI. m. (56-V) 36].....	471
1556. urteko ekaineko agiriak [XV. m. (56-VI) 1] - [XVI. m. (56-VI) 18].....	519
1556. urteko uztailako agiriak [XV. m. (56-VII) 1] - [XVI. m. (56-VII) 21].....	543
1556. urteko abuztuko agiriak [XV. m. (56-VIII) 1] - [XVI. m. (56-VIII) 19].....	577
1556. urteko iraileko agiriak [XV. m. (56-IX) 1] - [XVI. m. (56-IX) 39].....	611
1556. urteko urriko agiriak [XV. m. (56-X) 1] - [XVI. m. (56-X) 29].....	677
1556. urteko azaroko agiriak [XV. m. (56-XI) 1] - [XVI. m. (56-XI) 36].....	737
1556. urteko abenduak agiriak [XV. m. (56-XII) 1] - [XVI. m. (56-XII) 30].....	785

ERANSKINAK

ZESTOAKO ALKATEAK XVI. MENDEAN (1556).....	829
XX ZESTOA XVI. MENDEAN (1556). IRUDIEN OINAK.....	833

BESTE ZENBAIT AURKIBIDE

GAIKAKO AURKIBIDEA	841
AURKIBIDE ONOMASTIKOA	861

